

УДК 378.091.12:36-051]:005.941
DOI: 10.24144/2524-0609.2025.57.123-127

Молдованов Артур Вікторович
аспірант кафедри соціальної роботи
Навчально-наукового інституту педагогіки і психології
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
м.Лубни, Україна
tenderlife007@gmail.com
http://orcid.org/0000-0002-4629-9576

ЗМІСТОВО-ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КОМПОНЕНТ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ФАСИЛІТАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА

Анотація. Актуальність поданої статті об'єктивно зумовлена викликами сьогодення, що посилюють суспільну важливість професійної діяльності соціального працівника (далі СП), спрямованої на допомогу, супровід, запобігання посттравматичних стресових розладів різних категорій населення. Цей об'єктивний виклик актуалізує необхідність удосконалення професійної підготовки майбутніх СП у напрямі обґрунтування, розробки й впровадження технології формування їх фасилітаційної компетентності. Метою статті є репрезентація змістово-процесуального компонента технології формування фасилітаційної компетентності майбутнього СП у світлі усталених позицій щодо реалізації технологічного підходу до вищої освіти. Застосовувались такі методи науково-педагогічного дослідження, як-от: дефініційний аналіз ґрунтовних понять дослідження, аналіз, синтез, порівняння, систематизація й узагальнення наукових джерел з різних аспектів фасилітаційної проблематики, реалізації ідей технологічного підходу до формування фасилітаційної компетентності СП. Визначено детермінанти змісту запропонованої технології, якими є її результативна та процесуальна мета, а також динамічні процеси трансформації мотивів і цінностей, змін у когнітивно-гносеологічному та праксіологічно-суб'єктному компонентах фасилітаційної компетентності майбутнього СП. Розглянуто нормативні документи державного та інституціонального рівня, що регламентують процес професійної підготовки майбутнього СП у контексті їх фасилітаційного потенціалу. Проаналізовано процесуальний компонент технології, представлений адаптивно-технологічним, імітаційно-технологічним, професійно-технологічним етапами. У межах кожного етапу презентувались зміни, що відбувались в мотиваційно-ціннісному (мотиви, цінності, установки), когнітивно-гносеологічному (сукупність знань та пізнавальних процесів) та праксіологічно-суб'єктному (низка умінь та професійна суб'єктність) компонентах фасилітаційної компетентності майбутнього СП.

Ключові слова: фасилітаційна компетентність, технологія формування фасилітаційної компетентності майбутнього СП, детермінанти змісту технології, етапи технології.

Вступ. Кризові, стресогенні ситуації, що стали стійкою ознакою життя сучасного українського суспільства, актуалізують важливість професійної діяльності СП, спрямованої на допомогу, супровід, запобігання посттравматичних стресових розладів різних категорій населення. Цей об'єктивний виклик посилює необхідність удосконалення професійної підготовки майбутніх СП у напрямі формування їх фасилітаційної компетентності, що є інтегрованим професійно-особистісним конструктом, який синтезує фасилітаційну спрямованість, сукупність фасилітаційних знань та умінь, особистісних якостей, які забезпечують ефективну реалізацію професійних функцій СП, пов'язаних з його фасилітаційною діяльністю. На нашу думку, дієвою формувальною системою у зазначеному контексті є технологія формування фасилітаційної компетентності майбутнього СП, суттєвими складниками якої є концептуальний та змістово-процесуальний компоненти. Варто зауважити, що концептуальний складник технології було висвітлено у попередніх працях. Тому, є доцільним розглянути її змістово-процесуальний складник.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасний науковий дискурс представлений такими напрямками дослідження феномену фасилітації, а саме: концептуально-теоретичні й практичні аспекти фасилітаційного підходу (С. Хілько) [1]; принципи фасилітації (О. Галіціан) [2]; фасилітаційне спілкування (С. Коломійченко) [3]; фасилітаційна компетентність майбутнього педагога (В. Желанова) [4]; фасилітація як метод формування сприятливого соціально-психологічного клімату та партнерства в закладі вищої освіти (В. Курило, О. Караман) [5]. Теоретико-мето-

дологічні аспекти технологічного підходу розроблено у студіях С. Сисоєвої [6]. Феномен освітніх технологій та логіку їх впровадження в закладах вищої освіти (далі ЗВО) висвітлено в працях О. Караман [7]. Технологічні аспекти фасилітації розкрито в роботах Д. Рябець [8].

Отже аналіз базових напрямів дослідження фасилітаційної та технологічної проблематики, а також нашого попереднього доробку дає підстави обґрунтувати необхідність висвітлення змістово-процесуального компонента технології формування фасилітаційної компетентності майбутнього СП.

Метою статті є репрезентація змістово-процесуального компонента технології формування фасилітаційної компетентності майбутнього СП у світлі усталених позицій технологічного підходу до вищої освіти.

Методи дослідження: дефініційний аналіз ґрунтовних понять дослідження, аналіз, синтез, порівняння, систематизація й узагальнення наукових джерел з різних аспектів фасилітаційної проблематики, реалізації ідей технологічного підходу до формування фасилітаційної компетентності СП.

Виклад основного матеріалу. Визначимось з базовими поняттями дослідження. У попередніх працях було представлено тлумачення технології формування фасилітаційної компетентності майбутнього СП як цілісної сукупності її концептуального та змістово-процесуального компонентів, а також поетапну, алгоритмізовану послідовність певних дій, спрямованих на її ефективне впровадження. При цьому було проаналізовано концептуальну основу зазначеної технології, що є синтезом аксіологічного, сис-

темного, фасилітаційного, діяльнісного, суб'єктного, середовищного, технологічного наукових підходів, які деталізуються в стратегічних та тактичних принципах технології формування фасилітаційної компетентності майбутнього СП.

Суттєвим поняттям дослідження є «зміст освіти», що розуміємо як «сукупність засобів і способів діяльності, що створюються у процесі суспільно-історичної практики з метою відтворення розвитку суспільства і здатних стати надбанням особистості» [9, с.44]. При цьому певними компонентами змісту освіти, на думку Л. Бурчак є такі, як-от: інформація, що підлягає засвоєнню (знання); способи здійснення діяльності (уміння й навички); творча діяльність (досвід творчої діяльності як перенесення знань, умінь навичок у нові умови; виокремлення нової проблеми; комбінування відомих способів у нові); ставлення до світу (потреби, ідеали, поведінка, цінності) [10, с.290].

Відтак вагомими детермінантами визначення змісту технології формування фасилітаційної компетентності СП є її результативна (формування фасилітаційної компетентності соціального працівника в процесі фахової підготовки в університеті) та процесуальна (моделювання фасилітаційного контексту фахової підготовки майбутнього СП у межах фасилітаційно-зорієнтованого освітнього середовища університету) мета.

Динамічні детермінанти змісту зазначеної технології базуються на принципі розвитку особистості (Г. Костюк) [11], що пов'язаний з процесом кількісних і якісних змін. Такими будемо вважати процес трансформації мотивів і цінностей, а також зміни у когнітивно-гносеологічному та праксіологічно-суб'єктному компонентах фасилітаційної компетентності майбутнього СП.

Отже зміст технології формування фасилітаційної компетентності майбутнього СП інтегрує структурні й динамічні процеси та становить цілісний досвід фасилітаційного вектору професійної діяльності СП, засвоєння якого відбувається в процесі трансформації мотивів і цінностей, а також якісних змін в когнітивно-гносеологічному та праксіологічно-суб'єктному компонентах фасилітаційної компетентності.

У визначенні змісту технології формування фасилітаційної компетентності майбутнього СП базується на нормативних документах різного рівня.

1. Нормативний супровід державного рівня.

Стандарт вищої освіти: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, ступінь вищої освіти Бакалавр, галузь знань 23 Соціальна робота, спеціальність 231 Соціальна робота. Затверджений та введений в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. №557 [12]. Аналіз цього нормативного документу показав, що поняття «фасилітація» в ньому не використовується. Проте він містить позиції, що мають фасилітаційні орієнтири. Так у розділі IV «Перелік компетентностей випускника» (фрагмент «Загальні компетентності») окреслюється здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети; визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків; здатність діяти соціально відповідально та свідомо. У частині «Спеціальні (фахові, предметні) компетентності» подаються такі здатності, як-от: здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей; здатність ініціювати соціальні зміни, спрямовані на піднесення соціального добробуту; здатність взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних груп та громад; здат-

ність до сприяння підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної допомоги та надання підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах.

2. Нормативний супровід інституціонального (корпоративного) рівня.

Освітньо-професійної програма «Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Практична психологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 231 Соціальна робота галузі знань 23 Соціальна робота та відповідні навчальні плани. У процесі аналізу ОПП виокремлено освітні компоненти, що на нашу думку, містять суттєвий потенціал щодо формування фасилітаційної компетентності майбутнього СП. Наприклад, ОК 15 Соціальна робота з особами, що потрапили у СЖО; ОК 17 Соціальне партнерство і посередництво в соціальній роботі; ОК 28 Соціально-підтримуюча практика; ОК 30 Профілактично-попереджувальна практика (ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка») [13].

Поширеним компонентом нормативного супроводу змісту формування фасилітаційної компетентності майбутнього СП корпоративного рівня є робочі програми.

Регламентация змістового компоненту технології у форматі робочих програм відбувається через використання фасилітаційного потенціалу певних ОК через тематику, процес цілепокладання, алгоритм заняття й зміст аудиторних навчальних завдань, а також завдань для самостійної роботи.

Процесуальна частина технології формування фасилітаційної компетентності майбутніх СП пов'язана з трансформацією мотивів, цінностей, установок, а також з якісними і кількісними змінами у когнітивно-гносеологічному та праксіологічно-суб'єктному компонентах фасилітаційної компетентності майбутнього СП. Розглянемо логіку зазначених процесів суголосно етапам запропонованої нами технології.

І-й етап – адаптивно-технологічний, що співпадає з першим роком навчання в ЗВО. Пріоритетною є навчальна діяльність академічного типу.

Мотиваційно-ціннісний компонент фасилітаційної компетентності майбутнього пов'язаний з виникненням та усвідомленням спонуки до фасилітації. При цьому переважають зовнішні, потенційні, навчально-пізнавальні, професійні мотиви, соціальні мотиви самоствердження. Вони ще є мало розвинутими, гнучкими, неупорядкованими й недовірними, переважно ситуативними. Прояв фасилітаційних цінностей є пасивним. Формується первинна, операційна установка до фасилітаційної діяльності.

Когнітивно-гносеологічний компонент фасилітаційної компетентності майбутнього СП пов'язаний з формуванням знань про сутність й структуру фасилітації, а також про її перцептивні, комунікативні, інтерактивні аспекти. При цьому знання характеризуються вузькістю й недостатньою гнучкістю.

Праксіологічно-суб'єктний компонент фасилітаційної компетентності майбутнього СП має такі особливості: соціально-перцептивні вміння фокушуються на пасивному відображенні й змішаному сприйнятті соціальних об'єктів, емоційних та уявних компонентів (за О. Ферт) [14]; проєктувально-конструктивні та комунікативні вміння в контексті фасилітації знаходяться на первинній стадії; рефлексивно-аналітичні вміння пов'язані з особистісною та інтелектуальною рефлексією, тобто спрямованою на себе; емпатійні вміння пов'язані переважно з емоційною емпатією. Вони мають пасивний, егоцентричний, елементарний, ретроспективний характер.

Суб'єктність майбутнього СП має особистісний

характер при переважанні орієнтації на соціальні норми та еталони безвідносно фасилітаційної діяльності; поведінка спрямована на пристосування; активність є ситуативною.

II-й етап – імітаційно-технологічний (другий та третій курс навчання у ЗВО) з пріоритетом квазі-професійної діяльності, що пов'язана з імітацією професійної діяльності, зокрема, її фасилітаційного складника.

Мотиваційно-ціннісний компонент фасилітаційної компетентності майбутнього СП збігається з етапами прийняття та реалізації мотиву. Формуються внутрішні, актуальні, широкі пізнавальні, професійні мотиви щодо функцій та призначення фасилітації, а також соціальні мотиви саморозвитку та афіліації. Їх ознаками стає упорядкованість, дієвість, відносна стійкість. Відбувається усвідомлення й розширення ціннісного ставлення до фасилітації, перехід від безпосередньо-емоційного сприйняття цінностей до рефлексивно-аналітичного та пізнавально-оцінного рівня ціннісної сфери майбутнього соціального працівника у контексті його фасилітаційної діяльності. Прояв цінностей є продуктивно-виконавчим. Починає формуватися цільова, фіксована установка до фасилітації.

Когнітивно-гносеологічний компонент фасилітаційної компетентності майбутнього СП пов'язаний з розширенням знань щодо механізмів фасилітації, організації командної роботи, реалізації різних фасилітаційних технік. Фасилітаційні знання стають більш гнучкими й адаптованими.

Праксіологічно-суб'єктний компонент фасилітаційної компетентності майбутнього СП пов'язаний з вміннями нової якості, а саме: соціально-перцептивні вміння акцентуються на оціночних характеристиках об'єкта сприймання, формується вміння диференціації сприйняття соціальних й емоційних об'єктів сприйняття, з'являється вміння зіставлення зовнішніх ознак індивіда з особистісними характеристиками; проективно-конструктивні вміння зорієнтовані на формування вміння цілепокладання, планування процесу фасилітації; комунікативні вміння у контексті фасилітації синтезують мовлення, невербальні, соціальні вміння, формується вміння розуміти «мову тіла», вміння аналізувати посткомунікативні ефекти; рефлексивно-аналітичні вміння вже передбачають формування рефлексії «інших», та рефлексії себе «очима інших», тобто усвідомлення того, як його сприймають і оцінюють інші (кооперативний та комунікативний типи рефлексії); емпатійні вміння поширюються когнітивною емпатією, що ґрунтується на інтелектуальних процесах, вона набуває особистісно-сміслового значення, дієвого характеру.

Суб'єктність майбутнього СП окреслюємо як первинну фасилітаційно-професійну суб'єктність. Особистісні інтереси починають співвідноситися з професійними; активність стає усвідомлюваною; починає формуватися надситуативна активність.

III-й етап – професійно-технологічний (четвертий курс навчання у ЗВО) з пріоритетом навчально-професійної діяльності.

Мотиваційно-ціннісний компонент фасилітаційної компетентності майбутнього СП пов'язаний з прийняттям мотивів фасилітації та їх реалізацією, а також із закріпленням та актуалізацією мотиву. При цьому реалізуються майже всі базові функції мотивів. Фасилітаційні мотиви стають смислоутворювальними, усвідомлюваними й самостійними. Формується ціннісне ставлення до фасилітації, з'являються стійкі смисли, відбувається усвідомлення, переживання, інтеріоризація, реалізація цінностей в фасилітацій-

но-зорієнтований поведінці. Формується смислова, фіксована установка.

Когнітивно-гносеологічний компонент фасилітаційної компетентності майбутнього СП доповнюється такими знаннями, як-от: знання етапності здійснення фасилітаційного процесу; знання соціально-перцептивних рефлексивних й емпатійних вимірів фасилітації; знання різновиду форм, методів й прийомів фасилітації в професійній діяльності майбутнього СП. Ці знання характеризуються повнотою, системністю, гнучкістю, адаптивністю, атрикульованістю та фасилітаційною зорієнтованістю.

Праксіологічно-суб'єктний компонент фасилітаційної компетентності майбутнього СП має такі характеристики: соціально-перцептивні вміння спрямовані на цілісне сприйняття особистості; з'явилося вміння робити загальні умовиводи, прогнозувати дії і вчинки «інших» й реалізовувати певні стратегії фасилітації; проективно-конструктивні вміння зорієнтовані на цілісне проектування й алгоритмізацію процесу фасилітації; комунікативні вміння пов'язані з організацією ефективної фасилітаційної взаємодії на засадах партнерства, володіння техніками контакту та спілкування на основі взаємопорозуміння; рефлексивно-аналітичні вміння відбивають базові типи рефлексії й містять вміння відрізняти межі свого знання, адекватно оцінювати свої якості, що сприяють ефективній фасилітації, вміння критично, оцінювати думки й дії інших, вміння оцінювати власні дії й поведінку з позиції тих, хто оточує [15]; емпатійні вміння акумулюють емоційний, когнітивний, предикативний типи емпатії й мають усвідомлений, дієвий характер й смислове наповнення.

Суб'єктність майбутнього СП вже набуває статусу розвинутої фасилітаційно-професійної суб'єктності. Пріоритетним стилем поведінки є співпраця; активність стає надситуативною, нададаптивною, інтегрованою. Здобувач освіти зорієнтований на самореалізацію та самоактуалізацію в майбутній професії, зокрема, в її фасилітаційному складнику.

Варто зауважити, що зазначені етапи технології формування фасилітаційної компетентності майбутнього СП є, певною мірою, умовними. Вони логічно переходять один в одне, накладаючись на попередній етап й удосконалюючи його.

Висновки. Таким чином, представлена у статті технологія формування фасилітаційної компетентності майбутнього СП містить концептуальну основу (розглянута у попередніх працях), а також змістово-процесуальну складову. Визначено, що базовими детермінантами змісту технології є її результативна (формування фасилітаційної компетентності соціального працівника в процесі фахової підготовки в університеті) та процесуальна (моделювання фасилітаційного контексту фахової підготовки майбутнього СП у межах фасилітаційно-зорієнтованого освітнього середовища університету) мета. Динамічні детермінанти змісту зазначеної технології пов'язані з процесом трансформації мотивів і цінностей, змінами у когнітивно-гносеологічному та праксіологічно-суб'єктному компонентах фасилітаційної компетентності майбутнього СП. З'ясовано, що зміст технології регламентується нормативними документами державного та інституціонального рівня, що спрямовують процес професійної підготовки майбутнього СП у контексті формування їх фасилітаційної компетентності. Доведено, що процесуальний компонент технології, представлений адаптивно-технологічним, імітаційно-технологічним, професійно-технологічним етапами. Подальшого вивчення потребують інструментальні аспекти зазначеної технології.

Конфлікт інтересів. Автори підтверджують відсутність фінансових, особистих чи інших інтересів, що можуть розглядатися як потенційний конфлікт інтересів щодо публікації цієї статті.

Фінансування. Робота виконана за відсутності фінансової підтримки з боку будь-яких організацій.

Доступність даних. Це теоретичне дослідження не передбачає використання додаткових наборів даних.

Використання штучного інтелекту. Інструменти штучного інтелекту не використовувалися при написанні цієї роботи.

Список використаної літератури

1. Хілько С.О. Фасилітативний підхід до професійної підготовки майбутніх психологів. Психолого-педагогічне забезпечення модернізації післядипломної педагогічної освіти в умовах змін. Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція Державний вищий навчальний заклад "Університет менеджменту освіти" НАПН України. Київ, Донецьк, 2014. С.188–191.
2. Галицан О.А. Теоретичне підґрунтя проблеми застосування принципів педагогічної фасилітації у професійній діяльності вчителя сучасної школи. Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова. Серія 16: Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практики. 2012. №18 (28). С.129–132.
3. Коломійченко С. Ю. Підготовка майбутнього вчителя у вищих педагогічних навчальних закладах до організації фасилітаційного спілкування з учнями: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Харків: ХНПУ ім. Г.С.Сковороди, 2010. 24 с.
4. Желанова В. В. Фасилітаційна компетентність майбутнього педагога: сутність та структура. Інноваційна педагогіка: науковий журнал. 2021. Вип.31. Том 1. С.87–91.
5. Курило В. С., Караман О. Л. Фасилітація як метод формування сприятливого соціально-психологічного клімату та партнерства в закладі вищої освіти. Освіта та педагогічна наука. 2022. №2 (180). С.59–69.
6. Педагогічні технології у неперервній освіті / С.О.Сисоева, А.М.Алексюк, П.М.Воловик та ін.; за заг. ред. С.О.Сисоевої. Київ: ВІПОЛ, 2001.–501 с.
7. Караман О.Л. Теорія і методика соціально-педагогічної роботи з неповнолітніми засудженими в пенітенціарних закладах України: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.05. Луганськ, 2013. 570 с.
8. Рябець Д.В. Фасилітація в контексті підготовки майбутніх учителів початкових класів. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2022. С.249–251
9. Психологія діяльності та навчальний менеджмент: навч. посіб. / М.В.Артюшина та ін.; за заг. ред. М.В.Артюшиної. Київ : КНЕУ, 2008. 336 с.
10. Бурчак Л.В. Теоретичні і методичні основи формування інноваційної компетентності майбутніх учителів біології в процесі фахової підготовки: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Глухів, 2025. 482 с.
11. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. Київ: Рад. школа, 1989. 608 с.
12. Наказ, М.О.Н. Стандарт вищої освіти: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, ступінь вищої освіти Бакалавр, галузь знань 23 Соціальна робота, спеціальність 231 Соціальна робота від 24.04.2019 р. №557. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/2019/04/25/231-sotsialna-robota-bakalavr.pdf> (дата звернення: 20.09.2025).
13. Освітньо-професійної програма «Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Практична психологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 231 Соціальна робота галузі знань 23 Соціальна робота. URL: https://luguniv.edu.ua/Attach/public_info/opp_bac/231/op_231_soc_work_sp_pp_bak_opp_2022.pdf (дата звернення: 20.09.2025)
14. Ферт О. Соціальна перцепція як складова формування гармонійних відносин в інклюзивному освітньому середовищі. Актуальні питання гуманітарних наук. 2020. Вип.28(4). С.199–204.
15. Желанова В.В. Контекстне навчання майбутнього вчителя початкових класів: теорія та технологія: монографія. Луганськ: Вид-во «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. 505 с.

References

1. Khilko, S.O. (2014). Fasylytatyvnyi pidkhyd do profesiinoy pidhotovky maibutnykh psykhologiv. Psykholoho-pedahohichne zabezpechennia modernizatsii pisladyplomnoi pedahohichnoi osvity v umovakh zmin [Facilitative approach to the professional training of future psychologists. Psychological and pedagogical support for the modernization of postgraduate pedagogical education in the conditions of change]. *Proceedings of All-Ukrainian Scientific and Practical Internet Conference of State Higher Educational Institution "University of Education Management" of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine NAPN Ukrainy* (pp.188–191). Kyiv, Donetsk. [in Ukrainian].
2. Halitsan, O.A. (2012). Teoretychne pidgruntia problemy zastosuvannia pryntsyviv pedahohichnoi fasylytatsii u profesiinii diialnosti vchytelia suchasnoi shkoly [Theoretical basis of the problem of applying the principles of pedagogical facilitation in the professional activity of a modern school teacher]. *Scientific Journal of the Drahomanov National Pedagogical University*, 18 (28), 129–132. [in Ukrainian].
3. Kolomiichenko, C.Yu. (2010). *Pidhotovka maibutnoho vchytelia u vyshchykh pedahohichnykh navchalnykh zakladakh do orhanizatsii fasylytatsiinoho spilkuvannia z uchniamy* [Preparation of future teachers in higher pedagogical educational institutions for the organization of facilitation communication with students]. [Extended abstract of candidate dissertation]. Kharkiv, KhNPU [in Ukrainian].
4. Zhelanova, V.V. (2021). Fasylytatsiina kompetentnist maibutnoho pedahoha: sutnist ta struktura [Facilitation competence of the future teacher: essence and structure]. *Innovative pedagogy: a scientific journal*, 31, 87–91 [in Ukrainian].
5. Kurylo V.S., Karaman O.L. (2022). Fasylytatsiia yak metod formuvannia spriyatlyvoho sotsialno-psykholohichnoho klimatu ta partnerstva v zakladi vyshchoi osvity [Facilitation as a method of forming a favorable socio-psychological climate and partnership in a higher education institution]. *Osvita ta pedahohichna nauka - Education and pedagogical science*, 2 (180), 59–69 [in Ukrainian].
6. Sysioeva, S.O.,., Aleksiuk, A.M., & Volovyk, P.M. (201). *Pedahohichni tekhnolohii u neperervnii osviti* [Pedagogical technologies in continuing education]. VIPOL. [in Ukrainian].
7. Karaman, O.L. (2013). *Teoriia i metodyka sotsialno-pedahohichnoi roboty z nepovnlitnymi zasudzhenyi v penitentsiarnykh zakladakh Ukrainy* [Theory and methods of socio-pedagogical work with juvenile convicts in penitentiary institutions of Ukraine. [Unpublished Doctoral dissertation]. Luhansk. [in Ukrainian].
8. Riabets D.V. (2022). Fasylytatsiia v konteksti pidhotovky maibutnykh uchyteliv pochatkovykh klasiv [Facilitation in the context of the preparation of future teachers of primary school]. *Scientific Bulletin of Uzhgorod University. Series: "Pedagogy. Social work"*, 1(50), 249–251. [in Ukrainian].
9. Artiushyna, M.V. (2008). *Psykhologhiia diialnosti ta navchalnyi menedzhment* [Psychology of activity and educational management]. KNEU [in Ukrainian].
10. Burchak, L.V. (2025). *Teoretychni i metodychni osnovy formuvannia innovatsiinoi kompetentnosti maibutnykh uchyteliv biolohii*

- v *protsesi fakhovoi pidhotovky* [Theoretical and methodological foundations of the formation of innovative competence of future biology teachers in the process of professional training]. [Unpublished Doctoral thesis]. Hlukhiv [in Ukrainian].
11. Kostiuk, H.S. (1989). *Navchalno-vykhovnyi protses i psikhichni rozvytok osobystosti* [Educational process and mental development of the individual]. Rad.Shkola [in Ukrainian].
 12. Nakaz M.O.N. (2019). Standart vyshchoi osvity: pershyi (bakalavrskyi) riven vyshchoi osvity, stupin vyshchoi osvity Bakalavr, haluz znan 23 Sotsialna robota, spetsialnist 231 Sotsialna robota vid 24.04.2019 r. № 557 [Higher education standard: first (bachelor's) level of higher education, higher education degree Bachelor, field of knowledge 23 Social work, specialty 231 Social work dated 04/24/2019 No.557]. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/2019/04/25/231-sotsialna-robota-bakalavr.pdf> [in Ukrainian].
 13. Osvitno-profesiinoi prohrama «Sotsialna robota. Sotsialna pedahohika. Praktychna psykholohiia» dlia pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity za spetsialnistiu 231 Sotsialna robota haluzi znan 23 Sotsialna robota [Educational and professional program "Social work. Social pedagogy. Practical Psychology" for the first (bachelor's) level of higher education in the specialty 231 Social Work branch of knowledge 23 Social Work]. URL https://luguniv.edu.ua/Attach/public_info/opp_bac/231/op_231_soc_work_sp_pp_bak_opp_2022.pdf [in Ukrainian].
 14. Fert, O. (2020). Sotsialna pertsepsiia yak skladova formuvannia harmoniinykh vidnosyn v inkliuzyvnomu osvitnomu sere dovyschi [Social perception as a component of the formation of harmonious relations in an inclusive educational environment]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk* [Current issues of the humanities], 28(4), 199–204 [in Ukrainian].
 15. Zhelanova, V.V. (2013). *Kontekstne navchannia maibutnoho vchytelia pochatkovykh klasiv: teoriia ta tekhnolohiia* [Contextual training of a future primary school teacher: theory and technology]. LNU imeni Tarasa Shevchenka [in Ukrainian].

Статус статті: Отримано: 13.09.2025 Прийнято: 18.10.2025 Опубліковано: 30.10.2025

Moldovanov Artur

PhD Student

Department of Social Work

Educational and Scientific Institute of Pedagogy and Psychology

Luhansk Taras Shevchenko National University, Lubny, Ukraine

CONTENT-PROCESS COMPONENT OF THE TECHNOLOGY OF FORMING FACILITATION COMPETENCE OF A FUTURE SOCIAL WORKER

Abstract. The relevance of the presented article is objectively determined by the challenges of today, which increase the social importance of the professional activities of a social worker, aimed at helping, supporting, and preventing post-traumatic stress disorders in various categories of the population. This objective challenge highlights the need to improve the professional training of future social worker in the direction of substantiating, developing, and implementing technology for forming their facilitation competence. The study used the following methods of scientific and pedagogical research, such as: definitional analysis of fundamental research concepts, analysis, synthesis, comparison, systematization and generalization of scientific sources on various aspects of facilitation issues, implementation of ideas of a technological approach to the formation of facilitation competence of social worker. The article identifies the determinants of the content of the proposed technology, which are its productive and procedural goal, as well as the dynamic processes of transformation of motives and values, changes in the cognitive-epistemological and praxeological-subjective components of the facilitation competence of the future social worker. The normative documents state and institutional levels that regulate the process of professional training of future social worker in the context of their facilitation potential are considered. The procedural component of the technology, represented by adaptive-technological, imitation-technological, professional-technological stages, is analyzed. Within each stage, changes that occurred in the motivational-value (motives, values, attitudes), cognitive-epistemological (a set of knowledge and cognitive processes), and praxeological-subjective (a set of skills and professional subjectivity) components of the facilitation competence of the future social worker were presented.

Keywords: facilitation competence, technology for forming facilitation competence of the future social worker, determinants of the content of technology, stages of technology.